

PROGRAM AZ
ÁLDOZATOKÉRT
ÉS A TETTESEKÉRT

Tettekkel az eredményes társadalmi beilleszkedésért

– a Tett-program bemutatása –

TETT – program az áldozatokért és a tettesekért

A fogvatartottak többszakaszos, társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációja és az intenzív utógondozás modellje
TÁMOP 5.6.3-12/1-2012-0001 kódszámú kiemelt projekt.

A konzorcium vezetője a Belügyminisztérium

A megvalósításban részt vevő konzorciumi partnerek:

- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
- Nemzetgazdasági Minisztérium

A megítélt támogatás összege: **2,977 milliárd forint**

A megvalósítás ideje: **2012. december 01-től 2015. október 31-ig**

A megvalósítás helye: **Magyarország valamennyi büntetés-végrehajtási intézete**

BELÜGYMINISZTERIUM

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Kiadó: Belügyminisztérium
Nyomdai előkészítés: Duna-Mix Kft.
Nyomda: CREW Nyomdaipari Szolgáltató Kft.
2015.
Fotók: BvOP Archívum

Előzmény

A TÁMOP-5.6.2-10/1-2010-0001 azonosítószámú „A társadalmi kohéziót erősítő bűnmegelőzési és reintegrációs programok módszertani megalapozása” című kiemelt projektet a konzorciumi partnerek 2010. április 16. és 2012. november 30. között valósították meg. „Az elítéltek többszakaszos, társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációja és az intenzív utógondozás modellje” alprojekt kilenc megye tizenegy büntetés-végrehajtási intézetében valósult meg. A programba 2503 fogvatartottat vontunk be, közülük 685 fő végezte el sikeresen a készségfejlesztést és 308 fő szerzett szakmát.

A programba az előzetesen tervezett létszám helyett közel háromszor annyi fogvatartottat sikerült bevonni, folyamatos volt a programba történő jelentkezés, a büntetés-végrehajtási intézetek részéről is pozitív volt a projekt megítélése. Az aktivitás kiemelkedő volt, az elért eredmények alapján megállapítható, hogy a program sikeres volt. A megvalósítás során nehézségként jelentkezett, hogy a fogvatartottakat más bv. intézetbe szállították át, ahol a projekt nem volt elérhető, így a velük folytatott munka félbeszakadt.

Mindezek miatt felmerült az igény egy országosan elérhető reintegrációs program megvalósítására.

A projekt rövid bemutatása

Célunk

A projekt célja az ország mindegyik büntetés-végrehajtási intézetében a jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetést töltő elítéltek, az előzetes letartóztatás alatt állók, valamint a kényszergyógykezelték társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációjának elősegítése és az elkövetők bűnismétlési kockázatának csökkentése érdekében reintegrációs program megvalósítása. A program egyrészt fókuszál a célcsoport fejlesztésére (személyiség- és kompetenciafejlesztő, valamint képzési és utógondozási programokon keresztül), másrészt a modell befogadására alkalmas környezet megteremtését, a célcsoporttal dolgozó szakemberek felkészítését célozza.

Országosan egységes, akár a teljes fogvatartotti populáció által igénybe vehető, több szervezet összehangolt együttműködésén alapuló, a reintegrációt segítő szolgáltatási rendszer kialakítását tűztük ki célul, amely, egyénileg differenciált fejlesztésekre ad lehetőséget, hozzájárulva ezzel a bűnismétlés és a társadalmi kirekesztődés mértékének csökkentéséhez.

A kiemelt projekt célcsoportja

1. szabadságvesztés büntetésüket töltő és előzetes letartóztatás alatt álló fogvatartottak, kényszergyógykezelték,
2. reintegrációs tevékenységet megvalósító szakemberek, önkéntesek, sorstárssegítők,
3. a fogvatartottak és szabadultak családtagjai, illetve az adott helyi közösség.

Mit nyújtunk?

Szolgáltatások fogvatartottaknak

1. Fogvatartottak tájékoztatása, toborzása
2. A fogvatartottak gyakorlati felkészítése (személyiség-, készség- és képességfejlesztés)
3. A fogvatartottak szakképzése
4. a) Kivezető szakasz-szabadulásra felkészítés: Intenzív utógondozás, munkaerő-piaci tanácsadás
4. b) Szabadulás utáni utógondozás

A toborzás és a tájékoztatás során a fogvatartottak megismerik a projekt szolgáltatásait. A programba belépő ügyfelek a reintegrációs tanácsadóval és az utógondozó koordinátorral közösen térképezik fel, hogy milyen a jelenlegi helyzetük, szabadulást követően honnan indul újra az életük. A szükségletfelmérés függvényében közösen határozzák meg, hogy a fogvatartottnak mit kell tennie a sikeres visszailleszkedés érdekében, és ehhez a szakemberek milyen segítséget tudnak nyújtani.

A program második szakaszában a fogvatartottak – a közösen kiválasztott – készség- és képességfejlesztő (kommunikációs, agressziókezelő, konfliktuskezelő, önismereti, életvezetési) tréningeken és kompetencia-fejlesztő csoportfoglalkozásokon vehetnek részt. A főként előzetes letartóztatást végrehajtó megyei börtönök esetében 60 óra (2×30 óra), a jogerősen elítéltek fogva tartását végző ún. letöltő házak esetében pedig 90 óra (3×30 óra) időtartamban.

A harmadik szakaszban piacképes *szakmákat* (például konyhai kisegítő, szobafestő, mezőgazdasági munkás, asztalosipari szerelő) tanulhatnak, bizonyítványt szerezhetnek.

A szabaduláshoz közeledve a fogvatartottak megtanulják, hogyan keressenek munkát a szabadulásukat követően, arra is felkészülnek, hogy mit kell tenniük, hogyan kell viselkedniük, hogy munkahelyüket megtarthassák. Segítséget kapnak ahhoz, hogy a szabadulást közvetlenül követő időszakban a beilleszkedéshez szükséges alapvető feltételek (például iratok, lakhatás) rendelkezésre álljanak, és megerősödjön a támogató/családi környezet. A visszailleszkedést önkéntes mentorok is segítik.

A fogvatartottaknak nyújtott szolgáltatási csomag kialakításban alapvető célunk volt, hogy minél több embernek adjuk meg a belépés lehetőségét a programba, és az egyén szükségleteinek, illetve a változtatásra irányuló motivációja függvényében kapjon lehetőséget a készségfejlesztésben, szakmatanulásban való részvételre. Ha a készségfejlesztésbe és szakmatanulásba való belépés nem lehetséges a kivezető szakaszban a szabadulásra való felkészítést vehetik igénybe, valamint szabadulás után hat hónapig az utógondozás szolgáltatásaiban vehetnek részt.

A programot a börtönökben háromfős stábok valósítják meg a bv. intézet szakmai támogatásával:

- reintegrációs tanácsadói referens: a Nemzetgazdasági Minisztérium munkatársa, a sikeres munkaerő-piaci reintegráció érdekében biztosít egyéni tanácsadásokat és csoportos foglalkozásokat,
- utógondozó koordinátor: a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának munkatársa, a társadalmi beilleszkedést elősegítő szolgáltatásokat nyújtja egyéni és csoportos formában,
- büntetés-végrehajtási intézeti projektfelelős: a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának munkatársa, feladata a másik két szakmai megvalósító munkáját a büntetés-végrehajtási intézet napi működésébe beilleszteni.

Humánszolgáltatások

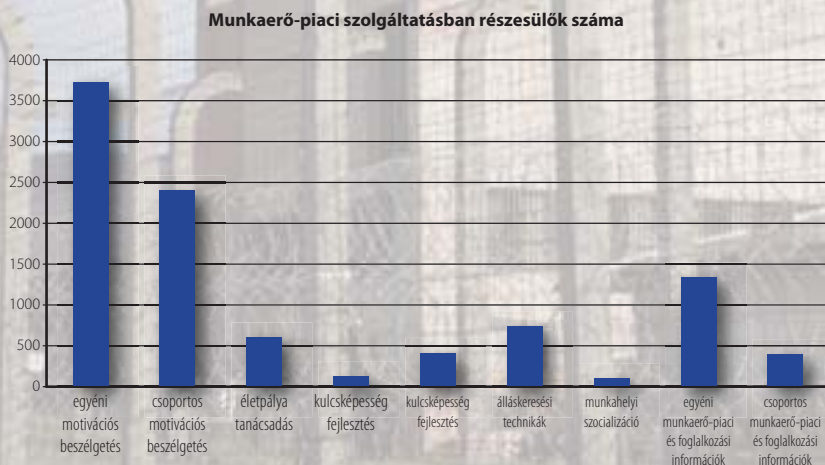
Eredmények 2015. június 30-ig

Szabadulás előtt

Programban részt vevő fogvatartottak 2015. június 30-ig	Fő
bevontak	5633
egyéni fejlesztési terv készült	5222
tréninget befejezte	1735
képzésen részt vett	891
bizonyítványt kapott	774
összehangolt humánszolgáltatás (társadalmi és munkaerő-piaci reintegráció)	2231

Reintegrációs tanácsadói referensek által biztosított szolgáltatások

Az egyéni és csoportos foglalkozásokon az egyéni igényeknek megfelelő információt és támogatást nyújtanak a munka- és a pályaválasztás területén. Segítik pályatervezési döntések meghozatalát, illetve az álláskeresési ismeretek és a munkaerő-piaci helyzetre vonatkozó információk révén a szabadulást követő munkavállalást. Heti egy napot a területileg illetékes járási hivatal foglalkoztatási osztályán dolgozva a szabadultak igényei alapján segítenek az álláskeresésben.

Motivációs beszélgetés (egyéni, csoportos):

Célja a fogvatartottak gyakorlati felkészítése alatti motiváció fenntartása. A tanácsadók rendszeres motivációs foglalkozásokat tartanak egyéni és csoportos motivációs beszélgetések formájában.

Életpálya tanácsadás (egyéni):

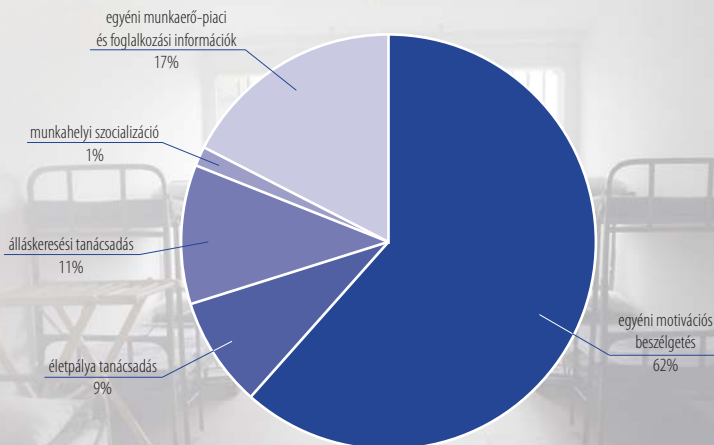
Olyan komplex folyamat/szolgáltatás, amely az egyéni kompetenciák figyelembe vételével segíti az egyént az életkor-specifikus pályaválasztási, pályamódosítással összefüggő, pályakorrekciós elakadások kezelésében, valamint a kapcsolódó problémákra való megoldás megtalálásában.

Álláskeresésre való felkészítés, kompetenciafejlesztés:

Azoknak a kompetenciáknak a fejlesztése, amelyek a szabadulás utáni sikeres munkavállalást biztosítják. Ezek szükségesek ahhoz, hogy a képesek legyenek a rendszeres és megbízható munkavégzésre, illetve egy adott munkahelyen beilleszkedni.

1. **Kulcsképeség fejlesztés:** azoknak a szakmákhoz nem kapcsolódó képességek felismerésének elősegítése és fejlesztésére vonatkozó ismeretek elsajátítása, amelyek révén az egyén a munka világába sikeresebben léphet be.
2. **Álláskeresési technikák oktatása:** strukturált csoportfoglalkozás, melynek célja az álláskeresésben eredményesen használható legfontosabb álláskeresési technikák elsajátítása.
3. **Álláskeresési tanácsadás:** egyéni tanácsadás azoknak az ügyfeleknek a részére, akik munkát akarnak vállalni, de nem rendelkeznek az álláskereséshez szükséges ismeretekkel, gyakorlattal.
4. **Munkahelyi szocializáció:** a szolgáltatás célja, hogy az ügyfél a tanácsadó segítségével megismerje a munkahelyen történő viselkedés szabályait, valamint hogy adott munkakör esetében ismerje a munkafolyamatokat.
5. **Munkaerő-piaci és foglalkozási információk nyújtása:** célja a munkaerő-piaci részvétel növeléséhez, a foglalkoztatás bővítéséhez, az inaktivitás csökkentéséhez és a munkaerő-piaci és szociális biztonság megteremtéséhez kapcsolódó ellátásokról és szolgáltatásokról a célcsoport megfelelő, teljes körű és naprakész tájékoztatást kapjon.

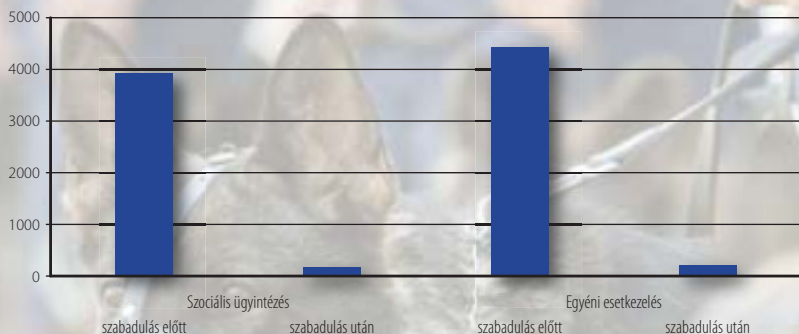
Egyéni munkaerő-piaci humánszolgáltatások aránya

Utógondozó koordinátorok szolgáltatásai

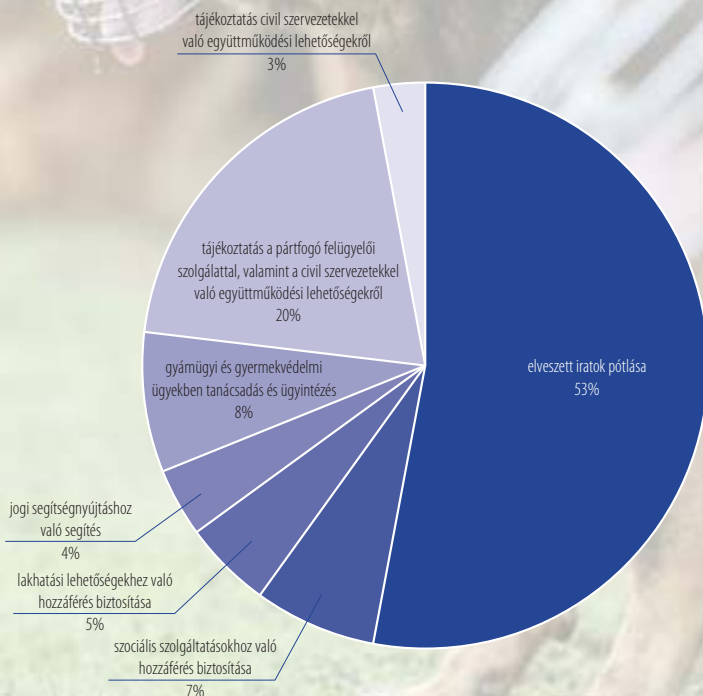
Az utógondozó koordinátorok által nyújtott humánszolgáltatások két csoportra oszlanak: a szociális ügyintézés és az egyéni esetkezelés/komplex segítségnyújtás kategóriákra.

Utógondozói szolgáltatásban részesülők száma

A szociális ügyintézés csoportjába tartoznak az elvesztett iratok pótlása, szociális és lakhatási lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása, jogi segítségnyújtáshoz való segítség, gyámügyi és gyermekvédelmi ügyekben tanácsadás és ügyintézés, tájékoztatás a pártfogó felügyelői szolgálattal, valamint a civil szervezetekkel való együttműködési lehetőségekről.

Szociális ügyintézés keretein belül nyújtott szolgáltatások aránya szabadulás előtt

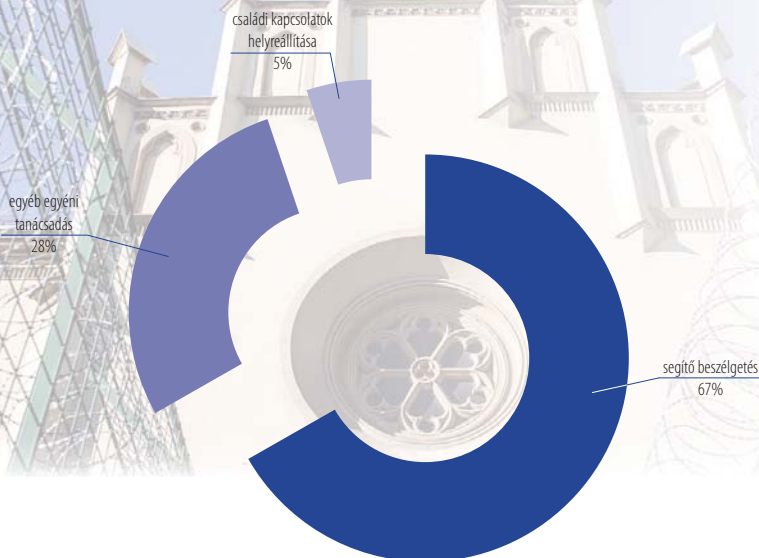

Az egyéni esetkezelés/komplex segítségnyújtás csoportjából igényelhetik az ügyfelek a családi kapcsolatok helyreállítását, resztoratív programban való részvételt, segítő beszélgetést, önkéntes és sorstárssegítő igénybevételét, valamint egyéb egyéni tanácsadáson vehetnek részt. Ebben a kategóriában hangsúlyos a szabadulásra való felkészítés.

Egyéni esetkezelés / komplex segítségnyújtás szolgáltatás aránya szabadulás előtt

Csoportos foglalkozások:

Az utógondozó koordinátorok által vezetett csoportok a következő nyolc típusba rendeződnek:

- Önismereti
- Kommunikáció és viselkedés-korrekción
- Értékrend-korrekción
- Pénz- és erőforrás-gazdálkodás
- Művészeti és kreatív
- Egyéb készség- és képesség-fejlesztő
- Resztoratív csoport
- Hozzáértő csoport

Önkéntesek bevonása

Főként a családdal nem rendelkező fogvatartottak esetében fontos, hogy a szabadulás utáni időszakban rendelkezzenek -a hivatásos segítőkön túl is- támogató személyekkel, ennek érdekében a program megvalósításába önkénteseket vontunk be. 57 fő önkéntessel kötöttünk szerződést, akik közül 49 fő vett részt képzésen, ők a csoportos foglalkozásokon működtek közre.

Szabadulás után

2015. június 30-ig összesen 592 alkalommal nyújtottak szabadulás után szolgáltatást az utógondozó koordinátorok. Jellemzően lakhatás, iratbeszerzés, gyámügyi-gyermekevédelmi kérdések, szociális támogatások/segélyezés és jogi problémák területén jelentkeznek a megoldandó helyzetek.

Jóvátételi programok

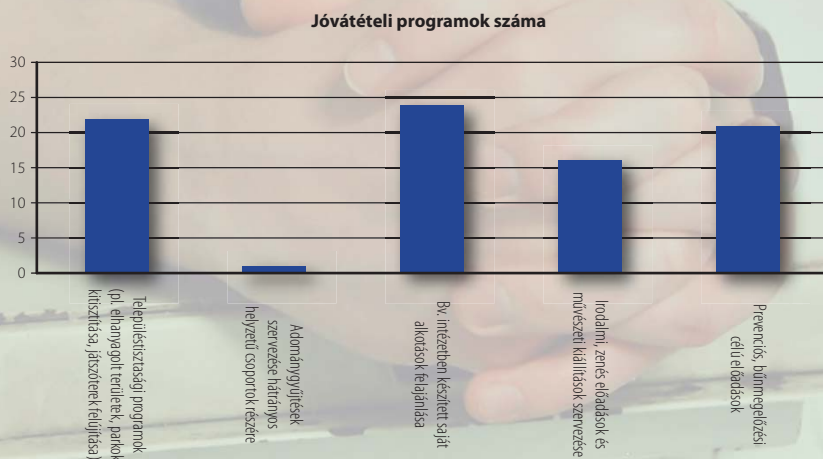
A jóvátétel célja a kár szimbolikus helyreállítása a helyi közösség részére. A fogvatartottak nem a közvetlenül érintett sértetti körnek nyújtják a jóvátételt, nem az okozott kárt állítják helyre, hanem „szolgáltatot” tesznek a társadalomnak.

A jóvátételi programok célja egyfelől a fogvatartott számára a bűncselekmény okozásával való szembenézés és a felelősségvállalás elősegítése, tudatosság növelése, valamint a helyi közösség számára történő szimbolikus jóvátétel során megjelenő közösségi értékekhez, érdekekhez való elköteleződés erősítése során létrejövő bűnmegelőzési hatás elősegítése.

További cél a helyi közösség érzékenyítése, a jóvátétel elfogadásával a társadalmi visszaélés-kedés elősegítése.

A szimbolikus jóvátétel értelmezése a fogvatartottak társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációs projektjében:

- szimbolikus (nem materiális) jóvátétellel kapcsolódik össze a büntetés;
- a szimbolikus jóvátétel nem helyreállító eljárás alkalmazásának eredménye;
- nem a sértett, hanem a közösség (a közösség egy meghatározott csoportja) javára történik;
- az elkövető vállalja a jóvátételt;
- a jóvátétel nincs közvetlenül összefüggésben a bűncselekménnyel.

A jövőtől programban való részvétel saját elhatározásomból történt. Felelősnak tartom, hogy lehetőséget biztosítanak arra, hogy újra legyek az az életemet vagy kút, amit elosztam. A felkészülés során sokat beszélgettünk az értékekről, az erkölcsről. Az nem került fel bennem, hogy az emberek legyenek elnézőek velem szemben, hanem inkább arra gondoltam, hogy az értékelik, hogy nekem is vannak jó tulajdonságaim és képes vagyok megváltozni. Szégyellem és nagyon megbántam, amit tettem. Jó érzés, hogy kifjzhettem a megkötést, a bocsánatkérést.

A hozzászóló hölgy arról beszélt, hogy elfogadja a jövőtől és a jelenkor kivétel is eljut majd a jövőbe.

A későbbiekben is törekedni fogok arra, hogy az itt megkapott útmutatást helyesen igazodjal el az életben és, hogy az emberfarsaim másoképp illeszkedjenek fölötte.

Szolnok, 2014. március 19.

Összefogás a helyi szakemberekkel a szabadultakért

Területi Műhelymunka 58 alkalommal valósult meg, ahol az azokon résztvevő szociális szakemberek, illetve a civil szervezetek, az egyházak képviselőivel hatékonyabb együttműködés alakult ki. A megyei műhelymunkákon több mint 300 szervezet képviselői voltak jelen országszerte, akikkel jelenleg is napi kapcsolatban vannak a fogvatartottak és szabadultak reintegrációja érdekében az utógondozók.

Először a Területi Műhelymunkák résztvevői körére építve **együttműködést fejlesztő tréningeket** tartottunk, az ország mind a 19 megyéjében, átlagosan 15-15 fő részvételével. A tréning céljai: a sikeres reintegráció integrált megközelítésének szükségességének tudatosítása; egymás munkájának alapos ismerete; az együttműködés konkrét tartalmának kidolgozása – melyik intézmény milyen feladatot lát el a hálózatban; a jelen nem lévő, de a célok szempontjából kihagyhatatlan intézmények meghatározása, bevonásuk lehetőségeinek kidolgozása, az együttműködő intézmények fenntartható és folyamatos együttműködése feltételeinek kidolgozása

Kutatás

A projektértékelő kutatás keretében egyrészt a TÁMOP-5.6.3 kiemelt projekt megvalósításának, rövid távú eredményeinek, hatásainak értékelése, valamint a TÁMOP-5.6.2 kiemelt projekt keretében szolgáltatást igénybe vevő célcsoport tagok utánpótlása valósul meg. A kutatás célja a TÁMOP-5.6.3. országos projekt tekintetében annak vizsgálata, hogy mennyire sikerül a terveknek megfelelően megvalósítani az egyes tevékenységeket, milyen nem várt problémákkal kell a megvalósítás során szembenézni, illetve melyek a rövidtávon is megmutatkozó hatások, eredmények és mennyire elégedettek a fejlesztésekkel az elért célcsoportok. Hasonló kutatás már lezajlott a jelen projekt előzményének tekinthető TÁMOP-5.6.2. projekt vonatkozásában. A programok, szolgáltatások társadalompolitikai szempontból legfontosabb eredményei, hatásai azonban csak hosszú távon jelentkeznek. A TÁMOP-5.6.3. projekt keretében lehetőség nyílik egy olyan vizsgálat megtervezésére és lebonyolítására, amelynek során a TÁMOP-5.6.2. projekt utánpótlása megvalósul.

A Tett programról minden információt megtalál a www.tettprogram.hu weboldalon vagy keresse a Tett program oldalát a Facebook-on: [facebook.com/Tett-Program](https://www.facebook.com/Tett-Program)

További információk:
www.bv.gov.hu/tamop

